

TURAN Uluslararası Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi (TURANusbb)

Uluslararası Hakemli Dergi Yıl: 2023/Bahar, Sayı: 4

ISSN 2792-0879

Kazak Mizah Tipleri Üzerine Bir Karşılaştırma Denemesi: Koja Nasır ve Aldar Köse*

Zeynep Nur ZEYBEK**

Öz

Kazak Türkleri köklü ve hacimli bir edebiyata sahiptir. Mizah ise bu köklü ve hacimli edebiyatın sözlü gelenek ürünlerinin hemen hepsinde kendine yer bulur. Kazak Türklerinin mizah konulu eserlerinde çok sayıda mizah tipi yer alır ve bunlardan en bilinenleri Koja Nasır ve Aldar Köse'dir. Biz de bu çalışmamızda Kazak mizahının önemli tiplerinden olan Koja Nasır ve Aldar Köse'yi benzerlikleri ve farklılıklarıyla ele almayı hedefliyoruz. Koja Nasır ve Aldar Köse tiplerini seçmemizin temel nedeni ise Türk dünyasında mizahi anlatmalar bağlamında akla gelen ilk tiplerden olmalarıdır. Aldar Köse ve Koja Nasır Türk Dünyası fıkra ve masallarında farklı isimlerle olsa da kendilerine geniş yer bulurlar. Türk halklarının ortak birer değeri olan bu iki tipin yer aldığı hikâyelerdeki olay örgüsünü ve bu iki tipin olaylar karşısındaki tutum ve davranışlarını benzerlikleriyle ve farklılıklarıyla incelemeyi amaçladığımız bu çalışmamızda Nazym Abdikadyrova tarafından hazırlanan "Kazak Mizahı ve Önemli Kazak Mizah Tipleri" başlıklı yüksek lisans tezinde yer alan örnek metinler incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler

Kazak, Mizah, Koja Nasır, Aldar Köse

Kazak edebiyatında mizah kelimesinin karşılığı olarak "yumor" ve "ezil" kelimeleri kullanılmaktadır. Kazak edebiyatında mizah, sözlü geleneğin hemen her türünde mevcuttur. Kazak halkı tarafından anlatılan güldürü hikayelerinde Koja Nasır (Hoca Nasreddin), Aldar Köse, Jiyrenşe Şeşen gibi pek çok önemli mizah tipi bulunmaktadır. Asırlar boyunca halk bu mizah tiplerine sahip çıkmış ve onlarla ilgili hikayeleri nesilden nesile aktarmıştır. Yirminci yüzyıl başlarına kadar göçebe hayat tarzını sürdüren Kazakların zengin bir halk edebiyatı vardır. Bu edebiyatın hemen bütün türleri gelişmiştir ve canlılığını hâlâ korumaktadır (Söylemez, 2019, s. 5).

Kazaklarda "Şeşendik söz" adlı bir gelenek mevcuttur ve bu gelenek hazırcevaplık ve nüktedanlık anlamlarına gelir. Bu gelenek 12. yüzyılda başlamış, 14 ve 15. yüzyıllarda gelişmiş ve 17. yüzyılda zirveye ulaşmış olup en önemli ve bilinen temsilcisi Jiyrenşe Şeşen'dir (Abdikadyrova, 2009, s. 68). Şeşendik sözler, Kazak sözlü edebiyatının öğretici türlerinden biridir. Şeşendik sözleri tarihte var olmuş kişiler söylemişlerdir. Bu kişilerden günümüze kadar ulaşan isimler arasında Aldar Köse, Korkut Ata, Koja Nasır, Jiyrenşe Şeşen, Asankaygı sayılabilir. Burada isimleri geçen şeşenler, kendi milletleri arasındaki sorunlara da evrensel sorunlara da çözüm arayan değerli ve âkil insanlardır. Onların sözlü ve yazılı eserleri dil açısından zengin, anlamlı, seçilmiştir ve düşünceleri sistematiktir.

* Geliş tarihi: 17.04.2023

Kabul Tarihi: 18.05.2023

Atf: Zeybek, Z. N. (2023). Kazak Mizah Tipleri Üzerine Bir Karşılaştırma Denemesi: Koja Nasır ve Aldar Köse. *TURAN Uluslararası Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi (TURANusbb)*, 4: 50-57.

**Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, Türk Halk Bilimi Anabilim Dalı, İZMİR/ TÜRKİYE. E-posta: zeynepzeybek@gmail.com ORCID: 0000-0002-4223-3406

Bu yüzden bu tür sözlerin halkın derin düşünce dünyasından meydana geldiği de söylenebilir. (Söylemez, 2019, s. 6). Şeşendik sözleri söyleyenlerin bilge kimseler oldukları göz önünde bulundurulunca bu sözlere “bilge sözü” demek de mümkündür. Bu sözler manzum, mensur veya manzum-mensur karışık şekilde söylenebilir, atasözleri ve özlü deyişlerle şekil ve içerik bakımından benzerlik gösterirler. Kısaca şeşendik sözler toplumun başından geçen olaylardan yapılan çıkarımlar sonucu meydana getirilen sözlerin sanatlı bir şekilde söylenmesidir (Çınar, 2004, s. 64-66). Halk edebiyatı sözcüklerin zenginliğini ve gücünü ortaya koyan bir türdür. Her milletin sahip olduğu bir dil zenginliği ve değerleri vardır ve şeşendik sözler de kuşaktan kuşağa aktarıldıkça değer kazanmıştır. Bu sözler geçmişten günümüze sözlü kültür ortamında ulaşmıştır (Akhatova, 2022, s. 16).

Kazakistan’da halk edebiyatı alanında mizah konulu pek fazla araştırma yapılmamıştır. En bilinen mizah tipleri arasında bulunan Aldar Köse, Jiyrenşe Şeşen, Koja Nasır (Hoca Nasreddin) gibi tipler hakkında yapılan çalışmalar ise çoğunlukla içlerinde yer aldıkları hikâyelerle birlikte ele alınmıştır. Mizah tipleri bütün Türk boylarında ortak bulunanlar, bazı Türk boylarında ortak bulunanlar ve yalnızca bir Türk boyunda bulunanlar olarak üç grupta incelenebilir. Bütün Türk boylarında ortak bulunan mizah tipleri için en bilinen örnek Koja Nasır (Hoca Nasreddin)’dir. Nasreddin Hoca Türklerin yaşadığı bütün coğrafyalarda tanınan bir mizah tipidir. Bazı Türk boylarında ortak bulunan mizah tiplerine ise Aldar Köse ve Jiyrenşe Şeşen örnek gösterilebilir. Yalnızca bir Türk boyunda bulunan mizah tiplerinin sayısı ise oldukça fazladır (Abdikadyrova, 2009, s. 72).

Aldar Köse ise hem eski zamanın hem de günümüzün güldürü hikayelerinde karşımıza çıkar. Kazak Türkçesinde “Aldar” kelimesi “yalan söyler” anlamına gelmektedir ve Aldar Köse tipi kötü idarecileri, zenginleri, kurnaz insanları alaya alarak eğlenir ve eğlendirir. Toplum nezdinde seilmeyen kimseleri yine toplum karşısında küçük düşürerek insanları güldürmeyi hedefler. Orta Asya halklarının hemen hepsinde bulunan Aldar Köse tipinin yer aldığı hikayelerde toplumsal meselelerle ilgili hiciv yapıldığı için oldukça gülünç durumlar ortaya çıkar (Abdikadyrova, 2009, s. 83). Aldar Köse Kırgız, Kazak, Türkmen, Özbek ve Karakalpak Türklerinde ortak bulunan bir tiptir. Bu tip Anadolu masallarında ise “köse” adıyla yer almaktadır. İnsanları ve doğaüstü varlıkları aldatması ile ünlüdür (Şahin, 2012, s. 2). Aldar Köse’nin yaşadığı dönemle ilgili çelişkili bilgiler mevcuttur. Özellikle Sibiryâ Tatarları arasında onuncu yüzyıldan beri anlatılagelen efsanelerde de bu isimde birinin geçmesi bu çelişkilerin boyutunun ne kadar büyük olduğu hakkında bize bir fikir verebilir. Ancak şunu kabul etmek gerekir ki Aldar Köse elimize ulaşan metinlerin tamamında gerçek halkın temsilcisi olarak karşımıza çıkar. Hükümdarları, tacirleri, fakirin hakkını yiyenleri sert bir dille eleştirir. Bu yönleriyle Aldar Köse Dede Korkut’u andırır. Halkın mizah yeteneğiyle yoğrulmuş efsaneler Aldar Köse’nin etrafında bir araya gelmiş ve cimrilere, kötülere ders verme misyonunu Aldar Köse’ye yüklemiştir (Aday vd., 2016, s. 81).

Aldar Köse hikâyelerinde dikkat çeken bir diğer nokta da hikâyelerin çoğunluğunun aynı kurguya sahip olmasıdır. İsimler ve hikâyede Aldar Köse'ye eşlik eden kişiler değişirken olay örgüsü çoğunlukla aynı kalır ve bu olaylar artık kalıplaşmıştır. Buradan hareketle Aldar Köse hikâyelerinin tek bir kökten veya bir anlatmanın varyantlaşmasından meydana geldiği sonucuna varılabilir (Kaymaz ve Şahin, 2022, s. 366).

Hoca Nasreddin, bütün Türk boylarında farklı isimlerle anılır ancak aynı tipi temsil eder. Din adamı, bilge ve koruyucu bir tip olarak karşımıza çıkar ve toplumdaki bazı bozulmaları eleştirir. Âdeta bir Türk bilgesi, bir ulu çınar, bir kültür koruyucudur. Bunları yaparken güldürmeyi de başarır. Klasik tabirle “güldürürken düşündüren, düşündürürken güldüren” bir kimsedir. Hoca Nasreddin Kazak edebiyatında da Koja Nasır adıyla karşımıza çıkar. Toplumdaki bozulmaları eleştiren bir tip olarak edebi ürünlerde yer alan Koja Nasır bir yönüyle Dede Korkut'la da bağdaştırılabilir. Koja Nasır'ın Kazak olmadığını ve Özbek asıllı olduğunu söyleyen çeşitli edebiyat araştırmacıları da vardır. Milleti hakkında çeşitli görüşler olsa da Koja Nasır'ın tarihte gerçekten yaşamış, bilge ve nüktedan bir kimse olduğu konusunda araştırmacılar hemfikirdir (Abdikadyrova, 2009, s. 77).

Kazak edebiyatında fıkralar için masal terimi de kullanılır ve bu terim “mizahî masallar”ı ifade eder. Biz bu çalışmada Nazym Abdikadyrova tarafından 2009 yılında Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Halk Bilimi Anabilim Dalı bünyesinde ve Prof. Dr. Fikret Türkmen danışmanlığında yazılan “Kazak Mizahı ve Önemli Kazak Mizah Tipleri” adlı yüksek lisans tezinde yer alan Koja Nasır ve Aldar Köse'nin mizahî masalları arasında bir karşılaştırma denemesi yapacağız.

Koja Nasır ve Aldar Köse: Bir Karşılaştırma Denemesi

İncelediğimiz metinlerde Aldar Köse ile Koja Nasır arasındaki en bariz fark uyanıklıktır. Aldar Köse tipi fazlasıyla kurnaz ve “külyutmaz” bir profil çizerken Koja Nasır ona nazaran daha saf ve iyi niyetli bir izlenim vermektedir. Örneğin “Hoca ve Hırsızlar” başlığında yer alan fıkralardan birinde hoca evine hırsızların girip her şeyi çaldıklarını görünce “Oh olsun hırsızlar, şimdi ne çalacaksınız bakalım?” şeklinde tepki verir. Yine aynı başlıkta yer alan başka bir fıkrada hoca hırsızların arkasından bakıp eşyalarını götürmelerini izlemektedir ve hırsızlar dönüp neden kendilerini izlediğini sorunca onlara “Sizi değil eşyalarımı izliyorum.” diye cevap verir. Aldar Köse'nin ise incelediğimiz metinlerin neredeyse hiçbirinde kandırıldığı ve malını birine kaptırdığı görülmektedir. Yalnızca “Aldar Köse ile Kurnaz Oğlan” başlıklı mizahî masalda Aldar Köse Kurnaz Oğlan adında bir oğlanla yoldaş olur ve bir süre sonra yolları ayrılır. Aldar Köse Kurnaz Oğlan'ın kendisinde kalan birkaç parça eşyasını vermemek için ölü taklidi yapar ancak Kurnaz Oğlan da en az Aldar Köse kadar uyanıktır hatta bu konuda ondan daha iyidir ve Aldar Köse'yi öldü diye yıkayıp mezara koyar ve mezarlıkta beklemeye başlar. Onun en sonunda mezardan çıkacağını ve mallarını geri vermek zorunda kalacağını düşünmektedir. Bu sırada hırsızlıktan dönen eşkıyalar

malları paylaşırken anlaşmazlığa düşer ve ölümlere kılıç vurma yarışıyla mal paylaşmaya karar verirler. Kılıç yiyeceğini düşünen Aldar Köse mezardan fırlayıp kalkar ve bunu gören eşkıyalar korkup kaçar. Aldar Köse ile Kurnaz Oğlan da onlardan kalan malları bölüşür.

Koja Nasır için saf ve iyi niyetli dememiz asla onun akılsız olduğu anlamına gelmemektedir. O büyük ve bilge bir kimsedir ve hazırcevaplığı sayesinde kendisiyle alay eden kimseleri pek çok kez dumura uğratmıştır. Bir örnekte beline kamçı soktuğunu gören bir kişi “Belinizdeki eşek kamçısı yalnız kalmış bir tane daha soksaydınız.” diyerek hocayla alay etmeye kalkışmıştır ancak hocadan “Eşeğim de yalnız kalmıştı senin gibi bir arkadaş bulduğu iyi oldu.” cevabını alır. Bir başka örnekte de oğlunun mollası hocaya gelip oğlunun kendisine hiçbir şey vermediğini söyleyince hoca ona “Sizi örnek alıyor olmalı, kızacağınıza sevinenize hocam.” der. Hoca burada tatlı-sert bir şekilde mollanın da kimseye bir şey vermeyen eli sıkı bir insan olduğunu ifade etmektedir.

Koja Nasır’ın eşeği de birçok fıkraya konu olmuştur. Bir fıkrada Koja Nasır’ın eşeğini pazara götürüp satması için aracıya teslim ettiğinden bahsedilir. Ancak eşek kendisini inceleyen herkesi ya ısırması ya da çiftleyle yere yıkmıştır. Günün sonunda aracı Koja Nasır’a eşeğinin yaptıklarını anlatır ve satılmadığını söyler. Koja Nasır ise eşeği satılsın diye pazara getirmediğini, insanların bu eşekten neler çektiğini görmesini istediğini belirtir.

Koja Nasır daha çok maddî olmayan konularda hakkını savunan bir kimse olarak karşımıza çıkar. Hırsızlık başlığına toplanan bütün fıkralarda mallarının çalınmasına göz yuman, hırsızlara karşı gelemeyen bir kimse olarak görülür. Aldar Köse ise tam tersi bir karakterdir ve herkesi kandırarak malına mal katar. Bir örnekte Aldar Köse tarlasını süren bir çiftçiye yardım bahanesiyle öküzlerini alır ve çiftçi uyurken öküzlerin kuyruklarını kesip toprağa sokar. Sonrasında adamı uyandırıp öküzlerin toprağa daldığını söyler. Adam kuyrukları tutup çekmeye kalkınca da koparacağını söyleyerek onu uyarır. Adam dinlemeyip kuyruklara dokunur ve kuyruklar elinde kalınca Aldar Köse büyük bir pişkinlikle “Ben sana koparacaksın elleme demiştim.” diye adama çıkışır. Masalın sonunda Aldar Köse’nin öküzleri kendi hayvanlarına kattığı ve daha da zenginleştiği söylenir.

Koja Nasır’ın malını çalan hırsızlara karşı koyamadığı fıkralar olduğu için maddî konularda hakkını fazla savunamayan bir kimse olarak görüldüğünü söylemiştik. Bunun yanı sıra Koja Nasır’ın oğlunun bulduğu bakır tengeyi yani parayı cebe attığı bir fıkra da mevcuttur. Oğlu para bulduğunu söyleyince Koja Nasır ona sokağa çıkıp para bulduğunu bağırmasını söyler, oğlu bağırınca da paranın kendisine ait olduğunu söyleyerek cebe atar ve oğluna teşekkür eder. Hatta parayı alırken günlerdir onu aradığını da ekler. Görünüşte Koja Nasır yasak bir şey yapmamıştır, oğlunun bulduğu parayı direkt cebine atmamıştır. Oğluna ahlâkî değerlere uygun bir şekilde yapılması gereken şeyi tavsiye etmiştir. Oğlu paranın sahibini soruşturunca da kendisinin olduğunu söyleyip parayı almıştır. Yani parayı almasına kılıf hazırlamıştır. Bir başka fıkrada ise misafirlığe gittikleri evdeki kadın Koja Nasır’ın eşine yüzüğünü nereden aldığını sorunca Koja Nasır panikleyerek yüzüğü kuyunun

yanındaki patikada yer alan ağacın dibinde bulmadığını söyler. Yani bu cevapla Koja Nasır yüzüğü para vererek almadıklarını, yolda bulduklarını itiraf etmiş olur. Koja Nasır ile Aldar Köse arasındaki benzerliklerden biri olarak da bu gösterilebilir. Her iki tip de parayı veya bir malı kendi üzerine geçirirken durumu kılıfına uydurmayı da ihmal etmez.

Aldar Köse ile ilgili önemli bir bilgi de doğumunu anlatan masaldan elde edilir. Bu masala göre Aldar Köse aldatmaların çok olduğu bir dönemde dünyaya geldiği için babası ona Aldar adını koymuştur ve kimsenin onu aldatmaması, aldatıcılarla mücadele etmesi için bu ismi verdiğini dile getirmiştir. Aldar Köse'nin kurnazlığı ve mal-mülk düşkünlüğünün yanında halkı koruyup kollayan bir yapısı da vardır. On üçüncü masalda herkesi azarlayan zalim muhtarı kandırmak için kendi karısını öldürmüş gibi yapar ve daha sonrasında bir boru ile kulağına üfleyerek karısını diriltir. Aslında bu bir oyundur ve karısıyla önceden anlaşmıştır. Muhtar ona inanır ve bu sihirli boruyu ondan satın alır. Sonra onu daha pahalı bir fiyata padişaha satmak ister ve padişahın yanında kendi karısını öldürüp boruyla diriltmeye çalışır ancak kadın dirilmez. Padişah da suçsuz yere karısını öldürdüğü ve kendisini dolandırmaya çalıştığı için muhtarı idam eder. Böylece Aldar Köse halkı zalim muhtardan kurtarmış olur. Bu masalda görüldüğü gibi Aldar Köse kurnazlıklarını sadece zenginleşmek için değil insanları zalim yöneticilerden korumak için de kullanmaktadır.

Sonuç

İncelediğimiz metinlerden hareketle Aldar Köse'nin ismiyle müsemma bir karakter olup insanları devamlı aldattığını, Koja Nasır'ın ise daha saf ve iyi niyetli olduğunu söyleyebiliriz. Aldar Köse ile ilgili masalların tamamına yakınında "Aldar Köse adında aldatıcı bir adam varmış" vb. kalıp ifadelerle konuya giriş yapılmaktadır. Ancak Aldar Köse'nin aldatıp malını aldığı kimselerin zenginler olduğu apaçık ortadadır. İlk anda Aldar Köse ile Robin Hood arasında bir benzerlik akıllara gelse de Aldar Köse masallarında yalnızca zenginden alma vardır, yoksula verme gibi bir duruma rastlanmamaktadır. Ayrıca Aldar Köse herkesi kandırırken sadece Kurnaz Oğlan'ı kandıramamış ve onunla malları paylaşmak zorunda kalmıştır. Buradan hareketle herkesi kandırıp mallarına çöken uyanık bir kimsenin bile hakkından gelebilecek bir insanın mutlaka çıkacağını söyleyebiliriz. Aldar Köse ile Koja Nasır arasındaki en temel fark Koja Nasır'ın özellikle maddî konularda Aldar Köse'ye göre çok daha saf ve iyi niyetli olmasıdır. Koja Nasır kesinlikle akılsız bir kimse değildir, bilge bir kişiliktir, çoğu insana bildikleriyle yol gösterir ve hazırcevaplığıyla lafın altında kalmaz, nüktedanlığıyla güldürür. Ancak Aldar Köse ile karşılaştırıldığı zaman Aldar Köse'nin Koja Nasır'a nazaran insana pabucunu ters giydiren bir şahsiyet olduğu apaçık ortadadır. Sonuç olarak Koja Nasır da Aldar Köse de Türk Dünyasının ortak fıkra tiplerindedir ve oldukça zeki kimselerdir. Ancak Aldar Köse bu zekâsını daha çok insanların mallarını alıp zenginliğine zenginlik katmak maksadıyla kullanır. Koja Nasır ise böyle bir şey yapmaz hatta birçok fıkrada kendisi hırsızlardan muzdarip durumdadır. Koja Nasır'ın zekâsı daha çok hazırcevaplık olarak

karşımıza çıkar. Aldar Köse ve Koja Nasır'ın ortak özelliklerine zekâları, örnek verilebilirken farklarına ise bu zekâyı kullanma şekilleri örnek verilebilir.

Kaynakça

Abdikadyrova, N. (2009). *Kazak Mizahı ve Önemli Kazak Mizah Tipleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Aday, E. Moldatayev, K. (2016). Kazak Halk Edebiyatında Bir Mizah Kahramanı Olarak Aldar Köse. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 16/1, 79-90.

Akhatova, N. (2022). *Kazak Halk Edebiyatında Şeşendik Geleneği ve Bu Gelenek İçerisinde Sırım Datoğlu'nun Yeri*. Yayımlanmamış doktora tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çınar, AA. (2004). Kazak Anlatı Sanatında “Şeşendik (Hikmetli)” Sözler, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 3, 63-89.

Kaymaz, Z., Şahin, İ. (2022). *Türk Yurtlarında (Aldar) Köse*, Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı (TÜRKSOY).

Söylemez, O. vd. (2019). *Çağdaş Türk Edebiyatları II*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Şahin, Hİ. (2012). Aldar Köse Tipi ve Taşkent'te (Özbekistan) Yayımlanmış Taşbaskısı Aldar Köse Kitabı Üzerine Bir Değerlendirme, *Türkiyat Mecmuası*, C.22/Bahar, 171-192.

A Comparison Essay on Kazakh Humor Types: Koja Nasir and Aldar Kose*

Zeynep Nur ZEYBEK**

Abstract

Kazakh Turks have deep-rooted and profound literature. Humor finds its place in almost all of the oral tradition products of this deep-rooted and profound literature. There are many humor types in the works of Kazakh Turks, and the most well-known of them are Koja Nasir and Aldar Köse. In the present study, we aim to discuss the similarities and differences between Koja Nasir and Aldar Köse, who are important types of Kazakh humor. Our basic reason for choosing Koja Nasir and Aldar Köse is that they are among the first types that come to mind in the context of humorous narratives in the Turkic world. Although they have different names, Aldar Köse and Koja Nasir find a broad place for themselves in the jokes and tales of the Turkic world. In the present study, we aim to analyze the plot of the stories involving these two characters, who are common values of Turkish peoples, and the attitudes and behaviors of these two characters in the face of events with their similarities and differences. The sample texts in the master's thesis titled "Kazakh Humor and Important Kazakh Humor Types" prepared by Nazym Abdikadyrova were examined.

Keywords

Kazakh, Humor, Koja Nasır, Aldar Köse

---

* **Date of Arrival:** 17.04.2023

Date of Acceptance: 18.05.2023

Citation: Zeybek, Z. N. (2023). Kazak Mizah Tipleri Üzerine Bir Karşılaştırma Denemesi: Koja Nasır ve Aldar Köse. *TURAN Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi (TURANusbb)*, 4: 50-57.

** Ege University Institute of Turkish World Studies, Department of Turkish Folklore, İZMİR/ TURKEY. E-posta: zeynepzeybek@gmail.com ORCID: 0000-0002-4223-3406

Попытка сравнительного анализа персонажей казахской юмористической традиции: Кожа Насыр и Алдар Косе*

Зейнеп Нур ЗЕЙБЕК**

Аннотация

Казахская культура обладает древней и богатой литературой. Юмор же имеет место практически во всех жанрах этой богатой устной народной литературной традиции. Существует немало персонажей казахских фольклорных произведений юмористического характера, однако среди самых популярных героев изветны такие как Кожа Насыр и Алдар Косе. Целью работы является рассмотрение данных персонажей с их схожими чертами и различиями. Причина, по которой были выбраны именно Кожа Насыр и Алдар Косе заключается в том, что они являются одними из главных фольклорных героев в тюркском мире, которые приходят на ум в контексте юмористических повествований. Алдара Косе и Кожа Насыра хоть и под разными именами, но все же можно увидеть во многих тюркских народных сказках и юмористических рассказах. В данной научной статье рассматривается сюжет рассказов, в центре которых располагаются эти два персонажа, несущие общую ценность для тюркских народов, а также действия данных героев относительно различных событий. Для анализа были использованы примеры текстов магистерской диссертации, подготовленной Назым Абдикадыровой под названием «Казахский юмор и главные казахские юмористические персонажи».

Ключевые слова

Казахский, Юмор, Кожа Насыр, Алдар Косе.

---

* Дата поступления статьи: 17.04.2023

Дата принятия статьи: 18.05.2023

Цитирование: Zeybek, Z. N. (2023). Kazak Mizah Tipleri Üzerine Bir Karşılaştırma Denemesi: Koja Nasır ve Aldar Köse. *TURAN Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi (TURANusbb)*, 4: 50-57.

** Эгейский университет, Институт исследований тюркского мира, Кафедра тюркского фольклора, Измир / Турция почта: zeynepzeybek@gmail.com ORCID: 0000-0002-4223-3406